

Kun. Simas Maksvytis

ANYKŠČIŲ ŠVIESUOLĮ MONS. ALBERTĄ TALAČKĄ PRISIMENANT

Dievo Apvaizda taip nulėmė, kad pabaigęs Kauno tarpdiecezinės kunigų seminarijos V-ą kursą, neseniai išventintas diakonu, 1997 m. kun. Henriko Kalpoko dėka suradau Anykščius ir buvau pristatytas tuometiniam Anykščių parapijos klebonui Stanislovui Krumpliauskui. Nors ir keista, pastoraciją Anykščių bažnyčioje, bebaigdamas kunigų seminariją, pradėjau ne vyskupo J. Preikšo paskyrimu, bet minėto kun. Henriko pagalba. Tuomet klebonas kun. Stanislovas mielai mane sutiko ir priglaudė: nuo liepos mėnesio apsigyvenau klebonijoje ir darbavausi, talkindamas Anykščių parapijos pastoracijoje.

Pirmoji diena Anykščiuose kaip tik ir buvo mons. A. Talačkos auksinio 50-ies metų kunigystės jubiliejaus išvakarės. Kadangi buvo rengiamasi ir Sutvirtinimo sakramento šventimui, jubiliejaus išvakarėse iš tiesų reikėjo nemažai paplušėti, padedant pasiruošti sekmadienį numatytoms iškilmėms. Taigi mons. A. Talačkos paveikslas prisiminimuose išskyla visame šventiniame jubiliejaus spindesyje. Garbingas kunigas, vainikuotas laurais, mini savo kunigystės jubiliejų. Ir būtent tą dieną susipažįstu su juo, kurio anksčiau nebuvau nei matęs, nei daugiau apie jį girdėjęs.

Mons. Alberto kunigystės jubiliejus Anykščių bažnyčioje, dalyvaujant vysk. J. Preikšui bei būriui kunigų, iš tiesų vyko labai iškilmingai ir puošniai, juolab, kad nemažas jaunimo būrys tą dieną priėmė Sutvirtinimo sakramentą, tad žmonių buvo ypatingai daug.

Pašventinus mane kunigu Anykščiuose ir palikus čia toliau darbuotis vikaru, po truputį apsipratau ir pradėjau domėtis parapijos gyvenimu. Mons. A. Talačka mane žavėjo savo veido ramybe. Gilinausi į jo paliktus meno kūrybos darbus bažnyčioje bei žmonių pasakojamus kunigo tarnystės liudijimus. Visa tai man atskleidė, kad sielovadoje monsinjoras buvo išmintingai atsargus, tačiau sugebėjo sėkmingai darbuotis, globodamas seseris vienuoles, rūpindamasis jaunimu, visuomet stengdamasis nuveikti daugiau nei leido draudimai ir apribojimai. Nuo pat pažinties pradžios man kėlė nuostabą, kad jo dėka bažnyčios šventorius ir bažnyčios interjeras išpuošti vertingais dailės kūrinių. Pats buvo surinkęs didelę paveikslų kolekciją, kuri atokiau nuo žmonių akių buvo sukabinta jo namo antrame aukšte.

Su monsinjoru mano pažintis prasidėjo, galima sakyti, tik jo senatvės ligos išvakarėse. Pradžioje jo akiratyje aš buvau tarsi jaunas paukštis, skleidžiantis savo liaunas plunksnas kunigystės link. Tačiau jis man pasirodė kaip garbingas, paprastas, nuoširdus kunigas, ramiai sutinkantis savo gyvenimo saulėlydį.

Supratau ir monsinjoro senatvės jauseną, kai sykį apie savo kunigystės dalią, tarsi juokaudamas, bet kartu išreikšdamas savo sielos būseną, tarė: „Koks aš čia altaristas. Verčiau sakyti altadriskis“. Pajutau, kad jam, tiek metų klebonavusiam, buvo nelengva pasitraukti nuo vadovavimo parapijai ir susitaikyti su altaristos duona, kai intensyvus kunigystės gyvenimas turėjo apmirti senatvėje.

Tik porą mėnesių man teko diakonu jam asistuoti, bažnyčioje aukojant šv. Mišias. Tais pačiais metais rugsėjo mėnesį jį pakirto senatvės liga. Nebegalėdamas ateiti į bažnyčią, netrukus atgulė į ligos patalą. Dažnai tekdavo su kun. S. Krumpliausku monsinjorą lankyti jo paties įsigytuose namuose. Ligos iškankintas, nusilpęs, bet iki pat mirties kantrus, paskutinius dvejus savo gyvenimo metus praleido prikaustytas prie lovos. Kęsdamas pragulų skausmus, visuomet išliko ramus, sakyčiau, nelabai kalbus, niekam nepriekaištaujantis. Tikriausiai šalia pagrindinės ligos buvo prisidėjusi ir depresija, tačiau monsinjoras buvo kantrai susitaikęs su savo likimu. Būtent tas jo senatvės ligos kantrumas yra giliai manyje įsirėžęs. Prisimenu 1999 m. rugpjūčio mėnesį, kai ligai ėmus vis labiau progresuoti ir ligoniui visai nusilpus, rodėsi, kad mirtis čia pat, buvau pakviestas suteikti ligonių sakramento. Nedaug jis tuo metu bekalbėjo, bet mačiau, kad buvo sąmoningas. Ramiai ir su dėkingumu priėmė šį ligonių patepimą kaip Dievo dovaną. Aukščiausiojo malonė dar leido jam kiek sustiprėti ir atsigausti, kol galiausiai vėlyvą gruodžio 12 d. vakarą Viešpats pasikvietė savo ištikimąjį tarną.

Kai tą vakarą mons. A. Talačka išėjo į Tėvo namus, šią žinią gavau jau besirengiąs miegoti. Sesuo vienuolė Adelė Baltrašiūnaitė, kuri tuo metu budėjo prie mirštančio monsinjoro, jam mirus, kvietėsi telefonu pagalbon aprenkti ir pašarvoti palaikus. Gūdžią naktį nejauku išsiplėsti iš namų, o dar prie mirusiojo. Jaučiau sąžinės priekaištus, kad negaliu nepadėti ir turėčiau eiti, bet baimė prisiliesti prie „nabašniko“ galiausiai nugalėjo ir sustingdė, todėl kojos tą naktį iš namų neiškėliau. Kaip sužinojau ryte, klebonas S. Krumpliauskas, naktį taip pat kviečiamas, irgi nesiryžo eiti. Kiek žinau, tąakt atskubėjo parapijietis Radzevičius ir padėjo aprenkti bei pašarvoti monsinjorą. Jis buvo vienas pagrindinių monsinjoro pagalbininkų, kai reikėdavo slaugyti jį sergantį.

Nepaisant turiningo ir aktyvaus monsinjoro gyvenimo, šis žmogus senatvėje liko vienišas. Nedaug buvo iš tikrųjų lankančių jį pasiligojusį. Gal dėl to, kad ir pats monsinjoras, sergantis depresija, tapo uždaro būdo. Nepaisant to, jis buvo didis kantrybės mokytojas, nesiskundžiantis savo senatvės negalia, kunigystės pašaukimą tesėjęs iki pat mirties.

Kai monsinjoras buvo pašarvotas pirmą vakarą bažnyčioje, sutemus su klebonu Krumpliausku iš tuščių mirusiojo namų nešėme paveikslus ir vežėme juos į kleboniją, kad, neduok Dieve, kas nors nesusigundytų įsilaužti ir pavogti. Juk daugelis žinojo, kad tie paveikslai pas jį. Taip visi meno kūriniai buvo iš karto išgabenti į saugią vietą, kad nedingtų visa tai, kas buvo palikta jo testamentu parapijai.

Labai intensyviai buvo ruošiasi laidotuvėms bei visu deramu garbingo ilgamečio klebono palaidojimu. Iš tiesų Anykščiai seniai nematė tokių didelių ir iškilių laidotuvių, kai nuo pačios bažnyčios iki pat naujųjų kapinių, apie du kilometrus, visų Anykščių miesto gimnazijų ir mokyklų mokiniai bei mokytojai (neskaičiuojant lydinčių gausaus kunigų būrio ir parapijiečių) pagerbė monsinjorą, sudarę gyvą koridorių, tarsi stovėtų Baltijos kelyje.

Kai skulptoriui J. Tvardauskui buvo pavesta sukurti koplytstulpį ant monsinjoro kapo, ilgai ieškojau iš Šventojo Rašto viltingų žodžių, kurie bylotų apie prisikėlimą ir būtų įrašyti antkapyje: „Manęs nepaliksi numirėlių būste, tu man, savo draugui, neleisi trūnyti” (Ps 15, 10).

Po laidotuvių praėjus mėnesiui, kraustėme monsinjoro namų biblioteką, kuri irgi buvo palikta parapijai. Bevartant knygas ir beskaitant jo mintis, užrašytas darbo kalendoriuose, teko žavėtis šio šviesuolio stipria valia, mokėjimu save sudrausminti kunigiškoje tarnystėje ir nuoširdžiu troškimu savo kunigystę vertinti kaip didžią Dievo dovaną. Man, jaunam kunigui, pažinus, galima sakyti, tik jo paskutinius gyvenimo akordus ir nuotrupas, monsinjoras davė didžiulį liudijimą ir impulsą, kad klebonaudamas ieškočiau sąlyčio taškų su menu, kviesdamas įvairius menininkus bei skulptorius puošti Truskavos bažnyčią ir jos aplinką.

Dar tebedirbdamas vikaru Anykščiuose, kai mons. A. Talačkos paveikslų kolekcija dėl saugumo buvo Anykščių muziejaus saugyklose, tik kai kuriomis progomis laikinai išstatant visuomenei Anykščių koplyčioje, 2002 m. subrandinau idėją Anykščių bokšte įrengti vieną atskirą saugią erdvę, kurioje būtų sukabinta visa monsinjoro kolekcija, prieinama visiems žmonėms. Talkinant architektai D. Gasiūnienei, buvo parengtas detalus projektas, pradėta ieškoti finansų, nes tai reikalavo nemažų pinigų ir vien parapijos biudžeto lėšomis nebuvo įmanoma viso to įgyvendinti. Tad su vyskupo J. Kaunecko pagalba projektas buvo išsiųstas į vieną Vokietijos šalpos organizaciją, siekiant gauti finansavimą, kad būtų įgyvendinta ši graži idėja. Deja, atsisakius finansuoti šį sumanymą, projekto tuo metu įgyvendinti nebuvo lemta. Jis iki šiol taip ir liko gulėti stalčiuje. Teko laukti dar septynetą metų, kol šis meno žmonių troškimas buvo įgyvendintas parapijos namuose, įkūrus sakralinį centrą su visu deramai saugotinu monsinjoro palikimu.

Nepelnytai monsinjoro gyvenimo paveikslas grimzdo į praeitį, tačiau savo gyvenimu, paliktu testamentu parapijai jis, nors ne iš karto, bet vėl iš naujo sugrįžo ir sužibo naujajai kartai. Jo prasmingo gyvenimo liudijimas, šviesaus dvasininko, ganytojo, menininko ir erudito asmenybė lieka aktualūs ne tik jaunajai kunigų kartai, bet visai visuomenei. Mons. A. Talačka – neįkainojamas turtas ir ryški istorinė asmenybė, sušvitusi Anykščių žemėje.